

פרוטוקול מס' 49/ב

מיסיבת ועדת החוקה, חוק ומספט
שהתקיימה ביום ד', כ"א באייר תשי"ז - 22.5.57 בסעה 08.30.

- הסתופו : נ. ניר - היו"ד
 ע. איכילוב
 ב. אזניה
 ס. אונא
 ד. בר-רב-האי
 ס. הלל
 י. הררי
 ז. ורהפטיג
 י. יסעיהו
 ש. יוניצ'טן
 י. כטיס
 ב. לוקר
 י. סרלין
 ס. רוזנברג
 י. סופטן

- סוזמנים : פ. רוזן - סר המספטים
 ח. כהן - היועץ המספטי
 א. ידן - המסנה ליועץ המספטי
 ה' קדסי - מתרגם לערבית

סדר-היום : חוקי-יטוד (הכנסת).

אני פותח את היטיבה.

היו"ר נ. ניר :

אני רואה חובה בעימה בסטי ובסס כולכם לברך קודם-כל את סר המספטים על הגיעו לגיל 70, ומקווה שבמסין בעבודתנו הסנותפת זמן רב. כטו-כן אני סברך את חבר הוועדה ב. לוקר, סאף הוא הגיע לגיל 70.

ביטיבה האחרונה בה דנו בחוקי יטוד, גטרנו את הקריאה הראסונה בחוק, ולפני שנעבור לקריאה הסניה עלינו לדון בכטה סאלות נוספות שהועלו על-ידי חברי הוועדה. ביטיבה האחרונה דנו בסאלה של וטו סופפנסיבי, וח"כ הררי הציע שנצביע על סאלה זו לאחר ההצבעה בסאלה של יטני בתים.

ד. בר-רב-האי :

אני סכדיל בין סני סוגים של בית סני : הסוג האחד הוא טורסת היסטורית, והחברות בו נקבעת על-ידי הסתייכות למספחות אצילות. סוג סני הוא כטהנית הסני הוא תוצאה של טיבנה פדרטיבי של הסדינה. בסקרה זה תפקידו העיקרי של הבית הסני הוא לסטור על אוטונוסיה פנימית של החלקים הסהורים את הסדינה. יס גם סוג סליסי אסר בו הנסיה היא ברורה : סהבית הסני יססס מעצור, ססטוס, לסנוע חקיקה פזיזה ולתת אפטרות לבחון את אותו הדבר פעטיים.

אם נקח לדוגמא את הולנד וצרפת, הרי בזמן סהבית הראסון נבחר על-ידי העם, נבחר הבית הסני על-ידי סחו זות. צורה טיבחדת היא של נורווגיה, בה הבית הראסון בוחר סתוכן חלקן נרטה לי - רבע, ועוסה ססנו. את ככית הסני, וכל חוק עובר את סני הצתיים; בצורווגיה הסצב הוא כזה סאט סני הבתים אינם סניעים לידי אכס, סקייסיים יסלנה סיוחדת נאז יס, צנרך כהוב של סני-סליסיס כדי להעבירו חוק. בהולנד יסלנה סיוחדת זכות ויטו אבסולוסי. אבל הוא אינו יכול לעזים חוק או לסנותה.

ד. בר-רב-האי: מאחר שאין אצלנו לא אצולה ולא טיבנה פדרטיבי של הסדינה, כוונת הבית הסני יכולה להיות רק אחת: לבלום חקיקה פוזיזה.

אינני חושב שבתנאי הארץ יש מקום ליצירת טוסד עליון כזה. אנחנו בעמוד בפני בעיות של קביעת סמכויות, של אפשרות של סיכסוכים, ושל קביעת טודוס לפתרון במידה שנוצרים סיכסוכים כאלה. ונדמה לי שבהיקף של מדינתנו אין מקום לזה. יהיה זה נטע זר בגוף הרך של מדינת ישראל. בית סני גם יעמוד בנ גוד למסורת שלנו. הכנסת לא נוצרה בחלל-ריק. אנחנו ירשנו טסהו מהמסורת של קונגרסים הציוניים, ואנחנו מססיכים בה בתנאים של מדינה עצמאית. נראה לי שאנחנו עלולים רק להסתבך בענין זה, בכל אופן, בסלב זה. להצעה בענין סני בתיים.

י. סופטון: סלבר אותם סוגים של בית סני סצין אותם חבר הכנסת בר-רב-האי, יש עוד סוג אחד, סאליו סולחים את המדינאים טעבר זמנם לפעילות מדינית. אם לדבר על איזו טהיא צורה של בית סני, נדמה לי שרק זהו הסוג אשר יכול היה להביא תועלת. אבל אינני חושב שלסם כך כדאי להקים את הבית הסני. זה רק יסרבל את התהליכים ואם להסתכל בטציאות שלנו, אינני רואה אפשרות של יצירת טוסד טתהיה לו אוטוריטה טעל לחיים המפלגתיים. זה יהיה רק "תקציר" של הכנסת. ואם הטספר יהיה שלוסיים, הרי לא כל מספרי הטיעות בכנסת מתחלקים בדיוק לארבעה. זה יהיה גם ענין של הוצאות, יצריך בית טיוחד וטנגנון טיוחד, ואינני רואה כל תועלת מסטית בהצעה זו. לכן אינני תוסך בה.

ט. הלל: אני טתפלא על הטיקול של הוצאות, כי הרבה דברים בטטורה הדמוקרטית של מדינת ישראל גורמים להוצאות.

לא אדבר על הרכב הבית הסני ואף לא על סטכויותיו, כי אינני חושב טזוהי הבעיה המכריעה. הדבר המכריע הוא אם יש או אין צורך בו. ולדעתי, הטציאות הפרלמנטרית בה אנחנו חיים, הנסיון של מספר רב של בעיות אשר בגלל הטיבנה וצורת הדיון בכנסת אינן טוצאות את פתרונן, כי תמיד יש בעיות והזמן דוחק - הוכיחו את הצורך בבית סני. חלק גדול של הבעיות נדונות בלחץ של העניינים הטעטיים, ואין אנחנו טגיעים לכך טנתן לבעיות יסוד את אותו דיון יסודי הטגיע להן.

הניטוק העיקרי אשר בגללו עלינו לחטוב על ההצעה הזאת הוא בכך טענין הדמוקרטיה במדינת ישראל לוקה בחסר בעיני מדינת הציבור. מדינת הציבור אינו חושב טהטיבנה הדמוקרטי של הפרלמנט הישראלי נותן טיצוי של כל הבעיות שצריך למצותן. אם טותר לאטר בהגזטטט המדינה הדמוקרטי אינו עוסד בצורה מספיק איתנה בהכרת הציבור.

ואני טתפלא טהננסיון של תטע סנים הוא כבר בבחינת כזה ראה וקדט בעיני חברים. תטע סנים אלה הן רק בבחינת נסיון, שיתכן טמבחינה הלכתית אי-אפטר לחלוק עליו, אבל עובדה היא טנהכרת הציבור חסר טוסד טיהיה לפעטים פחות אינטרסנטי, פחות טפלגתי, יותר טעטיק, פחות קסור לסעיפים וטעיפי-טעיפים של הצבעות. לו הייתי יודע טיס לחברים הצעה אחרת איך לתקן את הפגם הזה בהכרת הציבור, הייתי טוכן לדבר על כך. אבל אם ההנחה היא טהטוסד הקיים הוא אידיאלי, אני חולק על כך. אינני חושב טהוא אידיאלי בהכרת הציבור לגבי הטיבנה הדמוקרטי והחיים הדמוקרטיים שלנו.

י. סופטון: יש ב"צ'רוזלם פוסט" הצעה בענין זה.

ט. הלל: אני חושב טה"צ'רוזלם פוסט" הפעם, במקום לתת ביטוי לרוב, נתן הפעם ביטוי לטאוויר הפוליטיים. אבל אם לא יתוקן הטצב הקיים, נגיע להצעות מסוג זה.

ט. דונברג:

אני טורה סענין ה בית השני קסם לי. בכל זאת, לא יכולים להתנער לגטרי סחינוך וטסורת. אבל בזמן האחרון חטבתי רמת על כך והגעתי למסקנה שהוא אינו מתאים למציאות שלנו. יש טקוטות בהם הוקס הבית השני מוצאה ממסורת אריסטוקרטית. יש טקוטות בהם הוא הוקס כתוצאה ממציאות פוליטית של חלוקה בין העם לטדינות שונות. באטריקה, למשל, הבית השני הוא תוצאה של שני הדברים גם יחד. טצד שני היו כאלה שלא היה להם אמון בעם ולא רצו להאטיך בנבחר. והכוונה הראשונה בסינט היתה שיטבו בו אנשים אשר לא ייבחרו על-ידי העם. ובמסורת האטריקאית היה עוד דבר: הבית השני היה טכוון להיות בלם לבית הראשון. עם הגיטה הפדלמנטארית היא שהמטלה טנותקט מהפרלמנט. אין לה רשות להוריד חוק טסדר-היום. טתוך כך הבלם טטבילם היה הבית השני. אבל באותן טדינות בהן המטלה יושבת בתוך הבית, היא טהווה את הנ לם לבית, והבית טהווה בלם למטלה.

באנגליה יש מסורת של אריסטוקרטיה, והבלם הוא בכיוון אחר. טם אין אמון בדעת העם ואין סומכים על העם טיוכל להגיע בעצמו לתוצאה הנכונה. אמנם בתוך ההתפתחות הפטיד בית-הלורדים את תפקידו בענין זה, אבל זו היתה הכוונה. וגם בצרפת, במידה מסוייטת, הכוונה היתה כזאת: בגרמניה, היתה בעיה של כטה טדינות.

אצלנו הטדינה קטנה. המטלה יושטת בתוך הכנסת. אינני רואה טקום לטיטת הבלמים. טמעתי את דברי חבר הכנסת הררי לפני הפגרה, ואינני רואה איזה בלם יטמס הטינט. אם נתן קצת טטכות-יטר לנטיא - ואני טעד זה - יטתדר הדבר בצורה יותר טובה.

טתוך כך אני מגיע למסקנה שאין לנו צורך בבית שני. ועל כל פנים, עד שלא תהיה לנו מסורת יותר ארוכה, נטתפק בבית אחד.

ז. ורהפטיג:

אין טתקנים פגטים בבית ראשון על-ידי כך שמוסיפים בית שני. גם אני טלא ביקורת על הבית הראשון, ואני חושב צריך היה לייחד פעם את הדיבור על כך איך לתקן את הפרוצדורה של החקיקה ואיך להעלות את הבית הראשון ולהביא בפניו פרובלטות של הציבור שהיום כלל אינן באות בפניו. אבל לתקן את זאת על-ידי כך שנוסיף עוד בית? הטדינה קטנה, כולה כאיזור אחד, אין הבדלים בין הבעיות של האיזורים הטונים, ואין כאן אוכלוסיות טגובטות בכל איזור, בעלות אופי שונה. עדין הארץ כולה בטצב של התהוות. ואין עדין טקוט לגיוון איזורי. טטום כך אין גם טקוט לבית שני טיהיה טורכב אחרת טאטר טורכב הבית הראשון.

אנחנו יודעים טאם יורכב בית שני, הוא יורכב בדיוק לפי אותו טפתח של הבית הראשון, או עם בחירות או בלי בחירות. הרי גם כטקוטבעים ויריליטטים בו ע"ה הציוני, שוטרים על הטפתח. ואם כך, מה יהיה ההבדל?

עם ישראל הוא עם דטוקרטי, יותר טדי דטוקרטי. ואם יהיה בית שני, יהיה עוד מה לבקר, והדבר לא יוסיף הרבה. אם הוא ייבחר בבחירות דטוקרטיות, לשם מה בית נוסף? ואם לאו, תהיה עליו ביקורת: "מי טמך".

אנחנו עם עובד, העם לא יראה בעין יפה טטטובבים אנשים ואין להם עבודה. ולצערי הרב לפעטים טטטובבים בכנסת טבלי טיהיה מה לעשות. מה יוסיף בית שני, אם לא יהיה לו מה לעשות? (ט. הלל: הוא אינו צריך לשבת באופן קבוע). אם תקרא אותו אחת לכמה חדשים, הציבור יטתכל עליו כעל אוכל ואינו עושה.

לעומת זאת אני רואה טקום רב לחשוב איך לטפר את העבודה בבית הראשון.

ב. לוקר:

אני טניה טחבר הכנסת הררי כטהציע את הצעתו, חטב על טטכויות תחיקתיות. חבר הכנסת הלל דיבר על טטהו אחר לגמרי. הוא רוצה טטהו טייקרא "בית שני". מה יעשה

ב. לוקר :

הבית הסני? הוא יהיה בית של מחשבה ויעסוק בדברים העומדים בדורו של עולם, ולא בעניינים העומדים לדיון בבית הראסון? יתכן שיש צורך במשהו כזה, אבל אין זה בית סני. הבית הסני צריך להיות חלק של החקיקה. הדברים אשר בהם עוסקת הכנסת, תוך כדי חקיקה, הם דברים עיקריים. בכל אופן, להגיד שקודם נחליט על הבית הסני, ואח"כ נתן לו מה לעשות - זוהי גישה טרודה. ואם הטדובר על בית סני בנוסח הקובל, שיעסוק באותם הדברים אשר בהם עוסק הבית הראסון, אני מתנגד לזה.

י. סרלין :

אני בעד בית סני, ואסתפק בניסוק אחד. לדעתי, הכנסת סובלת מפזיזות בקבלת חוקים. נדמה לי שאין מדינה המקבלת חוקים במהירות כה גדולה כמו מדינת ישראל. ואינני אומר זאת כאיש האופוזיציה אלא לגופו של ענין. לכן טוב שיהיה בית סני שתהיינה לו קודם-כל סטכיות תחיקתיות, ולא אקרא לו "בלם" אלא מסננת נוספת אשר דרכה יעברו החוקים.

טענתו של חבר הכנסת ורהפטיג היא שיש קודם-כל לבצר את הכנסת, ליצור מסודות. אבל כל כמה שתבצר את הכנסת ותהיה מסודרת, יהיו פחות סיכויים להקמת בית סני. דוקא כשהכל אצלנו עדין במסדיה של היווצרות, אפשר להקים מוסדות.

יתכן שבגיע לזמן שיהיו לנו בחירות איסיות. ואינני מסכים שאין הבדלים בין האיזורים. כבר היום יש הבדלים גדולים בין איזורים עירוניים ואיזורים חקלאיים, בין איזורים בספלה ואיזורים הרריים, בין הנגב ובין הצפון, אלא שהבדלים עדין לא נתגבשו. אל נחכה להקים את המוסדות לאחר הגיבוש. אז יהיה הדבר קשה מאוד. נקים את המוסדות עם התהליך האכולוציוני של התפתחות המדינה. יתפחו המוסדות עם התפתחות המדינה.

ע. איכילוב :

אנחנו עוסקים בחוק זה כבר ארבע שנים. ואם נתעכב ברצינות על הנושא הזה, יהיה גורלו של החוק בכנסת הזאת, כפי שהיה בכנסת הקודמת. ודבר זה טראגי אותי מאוד.

הניסוק הסני שלי נגד ההצעה הוא שאנחנו עומדים על המספר של 120 חברי כנסת, ואין נכונות להקטינו. לו היינו מקטינים את המספר ל-71, ובבית הסני היה מספר דומה, לא היה מקום לתרעומת בציבור. אבל אם יהיו 120 חברי כנסת ו-120 חברי בית סני, הדבר לא יתקבל טוב בציבור.

לעומת זאת, הניסוקים בעד בית סני הם די רציניים. לא אחזור על כל מה שנאמר כאן. אני יוצא מהנחה שהבחירות לבית הסני לא תהיינה במתכונת של הבחירות לבית הראסון, ולא יהיה בו אותו מפתח הקיים בבית הראסון. איד - על כך נצטרך לחשוב.

אני מסכים שצריך לתקן את הליקויים בבית הראסון. אבל נדמה לי שכאשר יהיה בית סני, יוצר אותו מוסד סיכריח את הבית הראסון לתקן את עצמו. כי במסיבות הקיימות אינני רואה כוח שיביא לסיכריח. שתוך כך אני תומך בהצעה בענין בית סני.

פ. רוזן :

אינני רוצה להביע דעה בטאלה של הבית הסני. גם אילו הייתי בעד בית סני, לא הייתי מבזבז את זמנכם, כי טאז דיוני ועדת ורהפטיג, נדמה לי, בשנת 1948 או 1949, ברור כי אין כל סיכויים להסיג רוב להצעה הזאת. וודאי שלא יכולתי להביע דעה בעד בית סני בשם הממשלה, בה ברור לי שהרוב הטכריע, כמעט האבסולוטי, הוא נגד בית סני.

חוקי-יסוד (הכנסת).

פ. רוזן :

אני רק רוצה להפנות את תשומת לבכם לדבר
שכדאי שאולי פעם יסקלו אותו בוועדה של הכנסת.
אני מתכוון לבלימת חקיקה פזיזה. בתקנון יש היום סעיף הקובע כי בטירה
שהדבר נוגע להצעת הממשלה, הממשלה יכולה לדרוש הפסקה בין הקריאה השניה
והקריאה השלישית, והדבר מאפשר לממשלה לחטוב אם לקחת את החוק בחזרה.
הממשלה כמעט ולא השתמשה בזכות זו. אני צריך לאטר שדוקא בסיום הסוג
הקודם, אילו הייתי, למשל, אני נוכח באולם, הייתי מסתמס בזכות זו
והייתי דורש הפסקה בין הקריאה השניה והשלישית. אבל נדמה לי שבמסך כל
שמונה שנות קיום הכנסת, קרה הדבר רק פעם אחת.

אולי כדאי לסקול אם לא לתת את הזכות הזאת
לבקש הפסקה בין הקריאה השניה והשלישית, גם לחלק מסוים של הכנסת,
אולי בכדי שיוכל להספיע על הממשלה בקו מסוים, ואפשר גם להעלות על
הדעת שבמצבים כאלה יאפשרו הצבעה שנית, בעיקר על סעיפים מסויימים של
החוק. אני מביא את הדבר בפניכם רק כחומר לסחשבה. גם בצורה זו יכול
להיות טטהו כדי לבלום חקיקה פזיזה, בעיקר כאשר אין אנחנו מחייבים
קודרם - ואתם כבר החלטתם בענין הקודרם.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות ליו"ר על
דברי הברכה שהספיע ואולי טותר לי להודות גם לכל אלה שסלחו לי ברכות
בכתב, אשר נדמה לי שביניהם כל אלה הנמצאים כאן.

היו"ר נ. ניר :

אין לי מה להוסיף על הנימוקים שספעת
ספי כמה חברים, בעיקר מחברי הכנסת בר-רב-האי
ולוקר.

י. הררי :

קודם כל אני צריך להגיד שאף פעם אינני טתיאס
כטנראה לי שהרוב תוסך בדעה שאינה דעת, ולכן
אינני טטים דעה עם סר המספטים שספני שהרוב אינו תוסך בדעת, אינני צריך
להציעה. רוב הדברים שהייתי בעדם כשהרוב היה נגדם, בטופו של דבר עברו
בכנסת.

אם לקבל את נימוקיו של חבר הכנסת ש פסן
וחלק חשוב בנימוקיו של חבר הכנסת ורהפטיג, כי אז אין צורך גם בבית
ראסון. ח"כ ורהפטיג אשר: המדינה קטנה, האם אין אנחנו מדינה קטנה גם
בטביל בית אחד? הלא העם טתלובן טאנחנו טטובבים בלי עבודה. ונימוקו
התקציבי של חבר הכנסת טופמן ודאי שיכול לעמוד גם באשר לבית הראסון.
אין אלה נימוקים נגד הבית השני. פטוט אין חסך להקים בית שני. רגט
המהפכנות שפיעם בלבנו עם הקמת המדינה, איננו עכסיו. מה טנוצר - נוצר,
ואין בכונות לסנות דברים.

הטאלה היא אם בכלל יש צורך או אין צורך
בבית שני. חבר הכנסת רוזנברג נתן הסבר היסטורי לקיומו של בית שני
במדינות טונות, אבל איס לא הסביר מדוע בכל המסטרים הפרלמנטיים
הדומים לטלנו, ללא יוצא טן הכלל, יש בית שני, אם זו טוודיה, נורווגיה,
פינלנד, צרפת, איטליה. העובדה הזאת אוטרת דרטי.

אפשר לתקן ולסנות דברים במסטר הדמוקרטי
טלנו. אבל אם אנחנו קובעים חוקה, זה לדורות. ואין אני בטוח שטטיד
יהיה אותו הרכב ותהיה אותה גיטה לדמוקרטיה בארץ. כי היום, לטרות כל
חילוקי הדעות בינינו, אנחנו טאוחדים על עקרונות יסוד מסוייטים.
וייתכן שכעבור זמן יהיה יותר קטה ליצור בית אשר טתפקידו יהיה לטטור
על עקרונות.

אינני בטוח טענין הבית השני הוא ענין טל
גיל. בארץ טבה רסטכ"ל בן 36 נחטב לכזה טצריך לפנות את מקומו, וראט
המטטלה הוא בן 71, ענין הגיל אינו קובע.

אני טוען שהסיטה המפלגתית, האוכלת בנו
בכל פה, היא נחוצה. ואין לבנות את המדינה בצורה אחרת. אבל יש במדינה
אנטים גדולים שאינם טטתיכים למפלגות. ואם אין כיום, יהיו בטסך דורות.
יהיו לנו טופרים גדולים, פילוסופים גדולים, טמצייאים גדולים. ואינני

י. הררי :

רואה להם סגרת במיבנה הזה של הכנסת, אשר חבריה נבחרים מתוך הספלגות. ואני רוצה שדעתם של אנשים אלה תיטע, דוקא מפני שאינם כפופים לספלגות.

נכון שאין הדבר פשוט. נשאלת הסאלה איך ייבחרו אנשים אלה. אבל נמצא לכך דרך. אני בטוח שנוכל למצוא שיטה שתהיה טובה בין הספלגות. אפשר לקבוע שכל מי שהיה טשהו, יוכל באופן אוטומטי להיכנס לבית הקני, אם זה רקטור האוניברסטה, אם זה מי שהיה רמטכ"ל, אם זה סגיריים. מפני שאם לאו, כל הכטרונות האלה יתבזזו, מאחר שהכנסת נבחרת על-ידי הספלגות. וישנם אנשים דגולים גם מחוץ לספלגות.

במידה שיסגנו פגמים בכנסת, צריך לתקנם, אבל אין זה קטור עם הענין של הכית הסני. כל מה שנתקן לא יסנה את העו כדה שהכנסת עלולה להיות פזיז ה, ואם זה מפני שזה סוף טוטב ואם זה מפני שהסטלה לוחצת, עלולה לקבל דברים בטהירות. מדוע לא לאפשר מחשבה שניה בענין?

אינני רוצה לתת לבית הסני זכות להפיל כל מה שמתקבל בכנסת. אבל הוא יוכל לדרוש מהכנסת לדון מחדש בבעיה מסויימת. נקח לדוגמא את מה שקרה בחוק טס ההכנסה, שסנינו את הגיל לטוער ט-18 ל-16. כל הספלגות התנגדו לזה. לא היה זה רע אם הבית הסני, ביודעו כי זה הטוב, יציע לכנסת לחזור ולדון בסאלה זו. והדבר יכול לקרות גם בדברים יותר חשובים. כזה הוא המסטר הדטוקרטי, כזה הוא המסטר הפרלמנטארי. וצריך למצוא סגן שיוכל לדון בבעיות מחדש בצורה טכונדת.

הבית הסני ידון בבעיות. נכון שהסטלה לא תהיה חייבת לפעול לפי מה שיחליט הבית הסני. אבל מטבע הדברים היא תהיה רגיטה למה שהוא יאטר. והוא צריך להיות מצוטצם טאוד, 15-30 איס לכל היותר. ברגע שאנשים אלה, שכולנו מכבדים אותם הן בגלל כושרם והן בגלל עברם, יביעו דעה על כך שטשהו אינו בסדר, גם אם כל הספלגות חושבות שזה בסדר, הסטלה תביא את הדבר בחטבון.

אני מציע לחברי הכנסת שלא להיות כל כך סגרתיים. אם אנחנו נגסים לדיון בחוקה מתוך הנחה שכל מה שיסנו בטשן טסע הסנים, צריך להטטיך ולהיות כך, וכל מה שאיננו, צריך לחכות ולראות מה יהיה, אין לנו צורך כלל לדון בחוקי יסוד.

הוחלט: לדחות את הצעת י. הררי להוסיף סעיף בענין הקמת בית סני.

הסתייגות לי. הררי וט. הלל.

היו"ר נ. ניר: נעבור עתה להצבעה בסאלה שדנו בה לפני הפגרה, הויטו הטוטפנסיבי של הנטיא.

ס. יוניצ'טן: ההצעה היא שתינתן לנטיא זכות להחזיר לקריאה נוספת כל חוק שהוא חוטב שעל הכנסת לטקלו פעם נוספת. וכטובן, אם לאחד זאת הכנסת מחליטה ברוב רגיל לקבל את החוק, החוק באופן אוטומטי מקבל תוקף.

ז. ורהפטיג: אני מציע לקבל את הרעיון בעיקרון, ואחרי כן נציע הצעות קונקרטיות.

הוחלט: לדחות את הצעת ס. יוניצ'טן להוסיף בחוק סעיף הקובע זכות ויטו טוטפנסיבי לנטיא.

הסתייגות לס. יוניצ'טן, ז. ורהפטיג, ס. רוזנברג, י. טופטן.

היו"ר נ. ניר:

אנחנו עוברים לשאלה של מסאל-עם.

ס. יוניצ'טון:

מדוע סייך הענין הזה לחוק זה? כי בהצעה בענין מסאל-עם מדובר על כך שתהיה רשות לחלק של חברי הכנסת לדרוש מסאל-עם, וכן לאחוז ידוע של הנוחרים. וטכיון שמדובר על חלק מחברי הכנסת, זה סייך לכאן.

אנחנו חיים בתקופה של סינויים יסודיים ומהירים. כל מפלגה כשהיא הולכת לבחירות, היא מציגה את עצמה למסך ארבע שנות קיום הכנסת. היא אינה יכולה להגיד לבוחר מה תהיה גיסתה בשאלה יסודית ועקרונית שתעמוד לפניה במסך ארבע השנים האלה. לכן לפני החלטות טכריות, צריך שתהיה לאחוז ניכר של חברי הכנסת או לאחוז ניכר של הנוחרים הרשות לדרוש מסאל-עם בשאלה גורלית ומכרעת, אל תנת שהעם יגיד את דעתו.

ס. רונברג:

עלינו לחשוב מהי הפונקציה של נבחר העם. בתחילה, כשלא היו קהילות גדולות, דוקרטיה פירושה היה שכל העם התאסף והצביע. אבל עם ההתפתחות, הסתנה התפקיד של נבחר העם. הם אינם מביעים את דעתו של הבוחר אלא ניתנת להם הרשות ומוטלת עליהם האחריות להכריע לפי מה שהם חושבים שטוב לבוחר.

ס. יוניצ'טון:

אם כן, מדוע יש מצע בחירות?

ס. רונברג:

האחריות הנופלת על הנבחר היא שעליו להסתמך בסיקול דעתו ובהבנתו. ויש אפשרות לסלח אותו מתפקידו אם הבוחר אינו סנע-רצון מסיקול דעתו. אבל הנבחר נבחר לתקופה מסויימת. והנוחרים כאילו אוטרים לו: אין אפשרות שכל אחד מאתנו יעקב אחרי העניינים ולכן אנחנו בוחרים במישהו אשר יתן את כל זמנו ומרצו, יבדוק את הדברים, וינהל את העניינים לטובת הנוחרים. ונותנים בו אמון שיעשה מה שטוב לנוחריו. זוהי היום הכוונה של נבחר העם.

סתוך כך כל הרעיון של מסאל-עם נוגד את התיאוריה של נבחר עם עצמאיים, הקובעים את הדברים, שאינם אוטומט. הרעיון של נבחר עם היום איננו שהם מסלאים את הפקודות של בוחריהם, אלא שהם מסתמכים בסיקול דעתם, ומתוך ידיעת הסקפת-העולם של בוחריהם.

אני רואה אפשרות לקבוע מסאל-עם בחוקים מסויימים, אבל לא יתכן שתהיה אפשרות כזאת לגבי כל חוק וחוק. ואינני יודע אם זה יחייב או לא יחייב. בכל אופן, אי-אפשר לקבוע שבכל פעם יוכל חלק מן הכנסת לבוא ולדרוש מסאל-עם.

הייתי מוסיף עוד נימוק: במדינתנו העם עוד לא הספיק ללמוד את העניינים. אבל אינני רוצה להיכנס לזה. אני אוטר שהיום מסאל-עם איננו לטובת המדינה, איננו לטובת העם ואיננו לטובת הנוחרים, כי הוא מוריד את האחריות מעל חברי הכנסת אשר אינם רוצים לסאת באחריות.

ז. ורהפטיג:

יש ערך למסאל-עם כשהוא תחליף לבחירות. אפשר להציע לערוך בחירות אחת לשנתיים במקום אחת לארבע שנים. יש ערך למסאל עם כשרואים לסאול את העם לרצונו. ובטקרים שאין רוצים לקיים בחירות בגלל בעיה מסויימת, ורוצים לדעת מהי עמדת העם, יש ערך לפניה אל העם במסאל-עם. אין המצב אצלנו כזה. המפלגות מגובשות. והן אף פעם אינן נמצאות בטנוכה. וטסום כך, במצבנו היום, כל מסאל-עם יהפוך לבחירות. ואם כך, לא הבעיה הנדונה לעמוד למבחן במסאל-עם, כי אם עוצמת המפלגות. ואז פירוש הדבר שאלה הן בחירות. טסום כך אינני רואה תועלת במסאל-עם.

ורהפטיג : צריך גם להביא בחשבון את הרכב האוכלוסייה שלנו, שחלק גדול ממנה נתון לדמוקרטיה טובה, שאל-עם בתנאים אלה פירושו מלחמת-בחירות. אין מציעים לערוך בחירות בכל נתיים מפני שזה מפריע להתפתחות המדינה. בחירות בכל שנתיים פירושו נהיה בטוב ממדיד של בחירות. גם ההצעה להפריד בין הבחירות לרשויות מקומיות ובין הבחירות לכנסת - נפלה.

אינני חושב ששאל-עם יוכל לשרת את מטרתנו הדמוקרטית.

בר-רב-האי :

לא נסאר לי הרבה להוסיף על דברי חברי הכנסת ורהפטיג ורוזנברג. יש נוסחאות העטופות איצטלה ל קדושה, אבל הן איבדו את כל תוכנן במסך הזמן. שאל-עם חדל לזמן להקות כסיר של דמוקרטיה. הוא לא הוסיף לייצוב מסורים מדיניים. הוא לא הוסיף לייצוב מדינות. ונכון אמר חבר הכנסת רוזנברג: אנחנו חיים בדמוקרטיה פרזנטטיבית. אני יודע שיבאו דוגמאות טטויץ. אבל במידה שקיים בטוויץ שאל-עם, הוא סריד של דמוקרטיה ישירה. עם פעם בשנה מתאספים כל האיכרים לנשים אין זכות בחירה - ויושבים שלושה ימים. זוהי התקופה שהאיכרים בניסו את כל התבואות לאסטים, והם מקיימים אסיפה כללית. וזה ספק יריד שק הצבעה. על רקע זה נוצר שאל-העם הקלאסי בטוויץ. במידה שהמדינות רלו, הוחלף המסטר של דמוקרטיה ישירה במסטר של דמוקרטיה פרזנטטיבית, מסטר זה בנוי על יסוד אחר. כל מספר טטויים של בוחרים טטורים את טטכות הנהגת המדינה לבא-כוח.

הדוגמא של שאל-עם בצנין פינני או אי-פינני יני, היא דוגמא קלאסית. צריך יהיה להעמיד את בלגלי הפוליטיקה הבינלאומית, לפנות לשאל-עם, ומטובן, כל העם צריך להיות מצויד בידיעה, ללוט בחוסר, לקבוע את דעתו בהצבעה עממית. אם זוהי דמוקרטיה - אינני יודע מהי דמוקרטיה. ה בקרא גרוי יצרים, הכנסת פירוד בעם. פחות טכל זה מכסיר דמוקרטי.

אין אנחנו דנים כלל בעיה של שאל-עם כמכסיר ללי במדינה. אנחנו דנים על חוק הכנסת. והדבר שיכול לעמוד כרגע לדיון יא טתן הזכות לחלק של הכנסת להגיד: על בעיה זו אינני יודע מה להגיד, ני רוצה לשאול את העם. אם כן, אם אינך יודע מה להגיד - אל תשב בכנסת. ה היום אינה ברורה לי מידת הכשרות הטוטריית בהיסבועות מהצבעות בכנסת. כר הכנסת נדרש להצביע.

יש שאל-עם. אלה הן הבחירות, המתקיימות אחת מרבע שנים. בהן נשאל העם, והוא בוחר את נציגיו שיחליטו לפי מיטב שיקול נתם.

באנגליה אינו קיים שאל עס, אבל כשראס הטטטלה ישב טענין טטויים דורש בירור טחדט, הוא מפזר את הבית ועורך שאל על-ידי זירות. והיו לכך כמה דוגמאות בהיסטוריה הפרלטנטארית של אנגליה.

במדינתנו, בטציאות שלנו, אם בזרוק את הענין ל שאל-עם, זה יכניס אתנו לקחת של בחירות ותעטולה בלתי פוטקת. היום פינני, טחר - שאלת החזיר, טחרתיים - תחבורה בטבת. לא נצא טזה. כל י טטעונין ביצינות בחיי המדינה, אל יזרוק אותם בכל טטועיים להצבעות זוג זה.

אזניה :

אני רוצה לעמוד על בקודה אחת בוקי לטה שנאטר כאן בקטר למשאל:עם, רבעיני זוהי הבעיה. ז פטוק עברי "לפני עיוור לא תתן מכשול". ואנחנו עלולים לעבור על הלאו זה. העם הוא בחזקת עיוור. אפטר במשאל אחד להציע לו העלאת הכוננות טטחוננית, והוא יקבל זאת. ובמשאל אחר יוצע לו להוסיף טטים לצורך זה, זוא יתנגד לזה. העיוורון הוא באי-ראית הקטר בין שתי השאלות. שאל-עם יא מכסיר מיוחד להטתרת הקטר שנין השאלות השונות העוטדות להכרעה. זאן אני טוען שהאמצעי הזה הוא ביסודו אמצעי בונפרטיסי. הוא טכוון לרכז זהו יצרי, ועל-ידי הטחת הדעת טכל הכרוך בזה, להשיג את הדבר היצרי הזה.

ט. יוניצ'סן:
לחבר הכנסת רוזנברג אני רוצה להגיד כי
הבוחרים לא בוחנים לנבחר יפוי-כוח להחליט
לפי טיקולו, אלא רואים את הטעם שלו לפני הבחירות. אלא שהטדובר בדברים
שלא היו ידועים בזמן הבחירות. ומה האסון אם בשאלה כה יסודית כמו שאלת
הפינוי, היו המרסלד ומועצת הבטחון מחכים עוד חודש עד אשר העם היה אומר
את דברו? העם פייכה ויט אפטרות להסביר לו כל מה שמסבירים לכל חבר הכנסת.
יתכן שהסיבה לביטול של האפטרות הזאת אינה בכך שהעם עיוור אלא בכך
שהוא פייכה, שהוא מביין, שהוא אחראי, ואין רוצים ללכת אליו.

הוחלט: לדחות את הצעת ט. יוניצ'סן להוסיף בחוק
סעיף הקובע לחלק מחברי הכנסת אפסחת לדרוש
מסאל-עם.

הסתייגות לט. יוניצ'סן.

ש. רוזנברג:
אני מציע להטאיר לסוף החוק את הדיון בשאלה
של רוב מיוחד. אני, למסל, בעד זה בטעיפיים
מסויימים. אולי מוטב להווליס על כך לאחר שנעבור סנית על כל סעיפי החוק.

היו"ר נ. ביר:
אם כן, עלינו לדון עוד על השאלה של רציפות
העבודה בין כנסת לכנסת, ואז נעבור לקריאה
הסניה של החוק.

אשר לחוק בתי-המספט, היות ובסעיף 7 יש
לי הסתייגות, אבקש את חבר הכנסת בר-רב-האי להגן על הצעת הרוב בשם
הוועדה.

היטיבה נבעלה בטעה 10.45.